

Türkiye ürettiği karpuz ile Dünyada Çin'den sonra ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye karpuz üretimi bölgelere göre ya açıkta ya da örtüaltında (özellikle alçak tüneller altında) yapılmaktadır. Örtüaltı karpuz üretiminin çok büyük bir kısmı Çukurova Bölgesinde gerçekleştirilmektedir.

Zengin besin içeriği ile insan sağlığı açısından önemli bir öneme sahiptir. Karpuzun şeker içeriğinin çoğunu glikoz oluşturması bakımından kana çabuk karışır, ayrıca iştah açıcı, serinletici, göz ağrıları, mide rahatsızlıkları, balgam söktürme, ağız kokusu ve baş ağrılarını giderme bakımından önemli bir sebzedir.

Bitkisel Özellikleri

Tek yıllıktır ve yerde sürünerek gelişir. Tohum ekiminden sonra bitkiler ilk başta iki kotiledon yaprağını toprak yüzeyine çıkarır. Önce kazık kök, daha sonrada saçak kök gelişimi başlar.

Köklerin; % 40-60'ı toprağın 10-30 cm toprak derinliğinde, % 20-30'u toprağın 50-60 cm toprak derinliğinde, % 5-10'u toprağın 100-150 cm toprak derinliğinde yer alır.

Dişi çiçekler, erkek çiçeklere göre daha büyüktür. Dişi çiçeklerin, çiçek sapından sonra meyvenin şekline göre yuvarlak, uzun veya oval bir yumurtalığa sahiptir. Genel olarak çiçek oluşumu ana gövde üzerinde, 6-8 inci boğuma kadar çiçek yoktur. 6. yapraktan itibaren ilk başta erkek, daha sonrada dişi veya erdişi çiçekler oluşur.

Meyvelerde irilik, renk ve şekil vb. özellikler çeşitlere göre farklılık gösterir.

Bir gramında 15- 40 adet tohum bulunur. Tohumları ortalama 5-8 yıl canlılıklarını sürdürebilirler.

Karpuzda meyveler ağırlıklarına ve boylarına göre küçük, orta, iri ve çok iri olarak sınıflandırılır. Meyve iriliği 2-3 kg'dan başlayıp 50-60 kg'a kadar çıkabilir. Karpuzda, 5-6 kg'lık ve az çekirdekli olanlar tercih edilir.

Ekolojik İstekleri

Toprak: Ağır toprak koşullarından hoşlanmaz. Kumlu-tınlı topraklardan hoşlanır, eğer toprak kumlu ise gübrelemeyle (özellikle hayvan gübresi) ile ıslah edilebilir. Karpuz yetiştirilecek bir toprakta organik maddenin minimum %5, pH'sının yüksek olmaması (pH=6) ve toprak tuzluluğunun düşük (3-3.5 mmhos/cm/25 °C'nin altında) olması istenir. Toprak profilinin 1 m'den daha derin olması ve taban suyunun da 1 m'den daha aşağıda olması gereklidir.

Sıcaklık: Sıcakları en fazla seven, düşük sıcaklıklardan en fazla etkilenen sebze türüdür. Yetiştiriciliği minimum 10-12 °C'nin altında kısıtlanır. Hava sıcaklığı 10 °C'nin üstüne çıkmadan fide dikimi veya tohum ekimi yapılmamalıdır. Tohum ekimi için toprak sıcaklığının 15 °C'ye ulaşması beklenmelidir. 12 °C'nin altında çimlenme olmaz. Yüksek sıcaklıktan fazla etkilenmez çünkü bir çöl bitkisidir. Optimum sıcaklık isteği 27-30 °C'dir, fakat 35-45 °C'de zararlanmadan yetiştirilebilir. Daha yüksek sıcaklıklarda başta ilk meyve dökümleri, daha ileriki aşamalarda yapraklarda ve meyvede güneş yanıklıkları gibi zararlanmalar oluşabilmektedir.

Nem: Nem bakımından pek seçici değildir. Yüksek veya düşük nemde zararlanmadan yetiştirilebilir. Kavun kadar hassas değildir, ancak nemin %95'in üzerine çıkması durumunda mantarsal hastalıkların yayılması, özellikle antraknoz, botrytis gibi hastalıkların artması söz konusudur.

Işık: Işığa bağımlı bir tür değildir (nötr gün bitkisidir), ancak ışıktan hoşlanır. Işıklanmanın önemli etkisi çiçeklenme üzerinedir. Kavunda olduğu gibi kısa gün koşullarında dişi çiçek oluşumu, uzun gün koşullarında erkek çiçek oluşumu artar. Bir bitkide 50'ye yakın çiçek oluşur ve bitki bunlardan en fazla 3 tanesini besleyebilir.

Yetiştirme Tekniği

Toprak Hazırlığı ve Ekim-Dikim: Karpuz yetiştiriciliği yapılacak alanın çok iyi bir şekilde sürülmüş olması gereklidir. Sonbahar aylarında pullukla derin sürüm yapılması gereklidir. Ekim-dikimden 15 gün önce 15-20 cm derinlikte işlenir. Fide ile yetiştiricilik yapılıyorsa fide dikilecek çukurlara organik gübre atılır, yada sıraya ekimde sıra üzerilerine organik gübre uygulaması yapılabilir.

Karpuzda aralık ve mesafeler: Sıra arası 1,5- 3,5 m, sıra üzeri 0,5-1 m şeklinde dikim yapılabilir. Genel olarak aşılı karpuzda, normal dikimin 1/3 oranı kadar fide dikilir. Anaç kullanımında; hangi anacın üzerine hangi çeşit aşılanmışsa dikim aralık ve mesafesinin çok iyi bilinmesi ve ona göre dikim yapılması gerekmektedir.

- Tünelde yetiştiricilikte dekara 800-1250 bitki,
- Serada yetiştiricilikte dekara 800-1000 bitki (yerde),
- Serada yetiştiricilikte dekara 2000-3000 bitki (askıda) düşmektedir.

Çift sıralı yetiştiricilik serada yapılmakta ve çift sıra arası 1 m, sıra arası 0,5 m, sıra üzeri 0.5 m olacak şekilde dikim yapılabilir. Buradaki yetiştiricilikte meyve ağırlığı 2 kg ve üzeri olan çeşitlerde meyveler fileye alınır, yada belli bir büyüklüğe ulaşıncaya yere indirilir.

Bakım İşleri

Sulama: Geniş alanlarda en pratik sulama, yağmurlama sulamadır. Karpuz yağmurlama sulamaya çok iyi yanıt verir. Sulama dikimden ilk çiçeklenmeye kadar sulama artar, olgunlaşma döneminde su tüketimi azalır. Derim aşamasında sulama yapılmaz çünkü çatlamalara sebebiyet verebilir. Örtüaltı yetiştiriciliğinde damla sulama tavsiye edilir.

Yabancı Ot Kontrolü: Ekim-dikim öncesi ve sonrası değişik herbisitler kullanılabilir. Ayrıca toprak yapısı ve sulamaya göre otlama olması durumunda çapalama ile yabancı ot kontrolü yapılabilir. Ancak Bitki üzerinde dallanmanın meydana gelmesi ve çiçeklerin açması sonrasında çapalama yapılmamalıdır. Ayrıca koyu renkte malç kullanımı da yabancı ot kontrolü için etkilidir.

Gübreleme: Mutlaka toprak tahlili yapılmalıdır. Toprak hazırlığı esnasında 4-5 ton/da çiftlik gübresi verilmelidir. Toprak analizi sonucu dekara verilecek saf gübre miktarları:

	N	P ₂ O ₅	K ₂ O
Açıkta	15-18 kg/da	20 kg/da	15-18 kg/da
Serada	18-20 kg/da	25 kg/da	18-20 kg/da

Fosforun tamamı taban gübresi şeklinde, azot ve potasyumun 1/3'ünü fosforla birlikte, 1/3'ünü ilk çapada (ilk dişi çiçeği görme aşaması), 1/3'ünü de ilk çapadan yaklaşık 1 ay sonra (meyveler elma büyüklüğüne ulaştınca) verilir. Fakat mutlaka toprak tahliline göre gübreleme yapılmalıdır.

Tozlanma ve Dölemeye Yardım: Çiçek yapısından dolayı tozlanma için bal ya da bombus arıları kullanmak zorunludur. Yeterli bir meyve tutumu için, eğer çevrede arı yoksa 4-5

dekara bir arı kovanı yerleştirilmesi yararlı olacaktır.

Hasat ve Pazara Hazırlama

Meyve kabuk rengi parlaklaşması ve meyve sapındaki tüyler dökülmesi, meyvenin sapa bağlandığı yerdeki kulakçığın ve sülüğün kuruması, meyvenin üzerine dokunulduğunda damarların belirgin hale gelmesi, Meyveye vurulunca tok bir ses çıkarması gibi kriterler hasat olgunluğunu belirler. Karpuz sınıflaması aşağıdaki gibidir.

Küçük boylu : 3 kg,
Orta Boylu : 3-5 kg,
Büyük boylu : 5-7 kg,
Çok Büyük boylu : 7 kg'dan büyük
meyveli olarak sınıflanıp pazara sunulurlar.

Muhafaza

Derimden sonra normal koşullarda 20-60 gün saklanabilir. Daha fazla muhafaza edilirse koflaşma ve sulanma meydana gelir. İdeal olarak +4 °C'de %60-70 oransal nemde 3-4 ay muhafaza edilebilir. Depolamada karpuzlar üst üste fazla konmamalı ve depolarda fazla bekletilmeden satışa sunulmalıdır.

🏠 : Alparslan Türkeş Bulvarı, No: 492
33740, Erdemli / MERSİN
🌐 : <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/alata>
@ : alata@tarimorman.gov.tr
☎ : 0 324 518 00 52
📠 : 0 324 518 00 80

T.C.

TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI

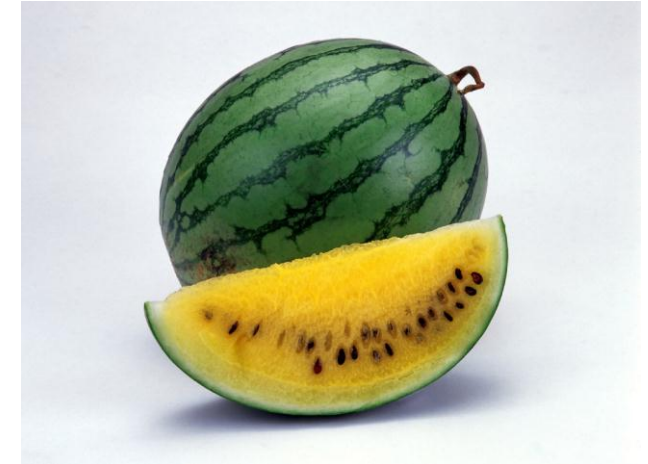
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü

Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü

Karpuz Yetiştiriciliği

Dr. Veysel ARAS

Mersin-2022